

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 18 Απριλίου 2000

Ενας περιπλανώμενος ποιητής του 13ου αιώνα

της **ΜΑΡΙΑΣ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ-ΠΟΘΟΥ**

Ζακ Λακαριέρ: «Η σκόνη του κόσμου». Μετάφραση: Μίνως Πόθος. Εκδόσεις «Χατζηνικολάου», σελ. 192.

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Η «**Σκόνη**» του κόσμου» είναι το δεύτερο μυθιστόρημα του Γάλλου συγγραφέα και φιλέλληνα Ζακ Λακαριέρ. Μετά τη «Μαρία την Αιγυπτία» και μια σειρά βιβλίων βιογραφικών αλλά και φιλοσοφικού στοχασμού, όπως «Συγγραφική πορεία», «Πρόσωπα του Αθώ», «Τα φτερά του Ικαρού» και ακόμη μετά το επίπονο έργο της μετάφρασης του Ακάθιστου Ύμνου, ο Λακαριέρ εμφανίζεται με ένα νέο ποιητικό μυθιστόρημα, διαπνεόμενος από τις ίδιες αναζητήσεις της «Μαρίας της Αιγυπτίας» και γραμμένο με το ίδιο πάθος των υπαρξιακών ερωτημάτων. Αυτή τη φορά η ασκπτεία της ανθρώπινης ύπαρξης, ως οδός άγουσα στην υπερβατική αλήθεια, δεν εστιάζεται στους αναχωρητές της ερήμου ή στις σκάτες του Αθώ, αλλά στην Ανατολία, στην ταπεινή ζωή ενός περιπλανώμενου ποιητή τροβαδούρου του 13ου αιώνα, του Γιουνούς Εμρέ.

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ο Λακαριέρ σε όλο σχεδόν το έργο του, αναζητεί μια υπερβατική αλή-

θεια, ούτε το ότι τον γοητεύουν ασκπτικοί χώροι όπως ο Αθώ, η έρημος των αναχωρητών ή η στέπα.

Πλάνητας της ζωής

Η φιλοσοφική θέση του είναι δευτερογενής: Συνάθροιση και διάλυση σκόνης, ο άνθρωπος. Ωστόσο, είναι φανερό ότι προσπαθεί να φτάσει στο βαθύτερο μυστήριο που κρύβουν τα πράγματα, στο κεκρυμμένο φως που τα περιρρέει. Πλάνητας της ζωής και της διανόησης ο ίδιος, ποιητής και στοχαστής, χρησιμοποιεί για ήρωες των μυθιστορημάτων του δύο πρόσωπα της ασκπτικής περιπλάνησης. Αλλωστε, ολόκληρο το έργο του, από το «Ενθεός» και τους «Γνωστικούς», ακόμη το σημαδεύει η βίωση μιας προσωπικής ασκπτείας. «Περιπλάνηση και συγγραφή υπήρξαν για μένα οι δύο βασικοί δρόμοι συνάντησης με τους άλλους και αυτογνωσίας», γράφει στη «Συγγραφική πορεία». Γι' αυτό, πιστεύω, αγάπησε την Ελλάδα. Του πρόσφερε τον τόπο των περιπλανήσεών του, τη μαρτυρία και τα οράματα ενός πολιτισμού που τον έθελγαν. Σίγουρα ο Λακαριέρ αφιέρωσε μεγάλο μέρος της ζωής και του έργου του στην Ελλάδα, ένα μεγάλο μέρος του συγγραφικού έργου του. Όμως και η Ελλάδα του χάρισε το ταξίδι της γνώσης. Και αν την περιδιάβηκε λιθάρι λι-

θάρι και λέξη λέξη, από τον Ομηρο έως τον Ακάθιστο Ύμνο, και από τα μοναστήρια του Αθώ και τα σπαρμένα μάρμαρα έως τη σύγχρονη ποίησή της, είναι γιατί ένιωθε Έλληνας ή Ελληνικός, όπως αυτοαποκαλείται, αφού, όπως λέει: «ανήκεις σε μια χώρα όταν διαδhlώνεις γι' αυτήν». Και σίγουρα, τον τιμούν οι απειράριθμες διαδhlώσεις που έκανε στα χρόνια της κούντας.

Η αναζήτηση της αλήθειας στο μυθιστόρημα του Ζακ Λακαριέρ «Η σκόνη του κόσμου».

Στη «Σκόνη του κόσμου», όπως και στη «Μαρία την Αιγυπτία», ο Λακαριέρ κινείται σε δύο επίπεδα. Το ένα ξετυλίγει την περιπέτεια του προσώπου, τις εσωτερικές διαδρομές, την εξελικτική πορεία προς το ζητούμενο που είναι η τελική γνώση. Στο άλλο επίπεδο σκιαγραφούν ο ιστορικός περίγυρος, η εποχή, οι θρησκευτικές δοξασίες, η πολιτική των ηγεμόνων, οι μετακινήσεις των λαών. Το μυθιστόρημα εκτυλίσσεται τον 13ο αιώνα, όταν στην Ανατολία κυριαρχούσαν από τη μια οι Σελτζουκίδες σουλτάνοι, που προ-

σπαθούσαν να στεριώσουν τις νομαδικές φυλές των λαών τους και από την άλλη οι ατέλειωτες ορδές των Μογγόλων κατακτητών.

Ο Γιουνούς Εμρέ, ο ασίκης, μια περιπλάνηση αναζήτησης του Θεού και της αλήθειας, της φωτισμένης γνώσης. Ολόκληρο το μυθιστόρημα είναι «ένα ταξίδι στην καρδιά του ανθρώπου που παίρνει τη μορφή μύθου». «Ελα να γνωριστούμε, λέει ο Γιουνούς Εμρέ στα τραγούδια του, να κάμουμε εύκολο το δύσκολο / να αγαπήσουμε και να προσπαθήσουμε να αγαπηθούμε / αυτός ο κόσμος σε κανέναν δεν ανήκει».

Στην αρχή του μυθιστορήματος, ο Γιουνούς χτυπά απεγνωσμένα την πόρτα ενός τεκέ και περιμένει να του ανοίξουν. Τεκές ήταν ο τόπος λατρείας και προσευχής, θρησκευτικής τελετουργίας. Εκεί υπήρχε πάντα κάποιος δάσκαλος, κάποιος αγαπημένος, ο Μεβλανά που είχε φτάσει ήδη στην πνευματική τελείωση.

Μέρες ολόκληρες χτυπά την πόρτα ο Γιουνούς. Κι όταν ανοίγει, ο Μεβλανά τον υποδέχεται σαν άτομο που θα αφοσιωθεί στην περιπέτεια του διαλογισμού και της αναζήτησης της αλήθειας. Και αυτό πρέπει να το κάμει μόνος. Όμως ο Γιουνούς δεν ξέρει. Και αρχίζει από τα πιο ταπεινά πράγματα. Παίρνει τη σκούπα και κάθε πρωί σαρώνει

την αυλή του τεκέ. Η σκόνη της σκούπας είναι το πρώτο στοιχείο, «το άστατο και φευγαλέο», του διαλογισμού του. Από εκεί ξεκινά το Απειρο που θα κατακτήσει, η περιπλάνησή του, ανάμεσα στο μυστήριο του υλικού κόσμου και στο μυστήριο που καλύπτει την ανθρώπινη ψυχή. Η πορεία του Γιουνούς προς την τελείωση είναι μαζί και ασκπτεία και απέραντη μοναξιά, απέραντη σιωπή. Με λόγο βαθιά ποιητικό, λόγο μιας εύθραυστης κρυστάλλινης αντίληψης, ο Λακαριέρ δημιουργεί μια ατμόσφαιρα μαγείας, ένα μυθικό σύμπαν όπου κυριαρχεί το μαγικό στοιχείο, το εξωλογικό. Μια θαυμαστή υπερρεαλιστική σύζευξη του μυθικού με τις νοητικές δυνάμεις που έφτασαν σε τέτοιο στάδιο εσωτερικής γνώσης ώστε να εξουσιάζουν τον υλικό κόσμο. Αφού ο Γιουνούς, στο τέλος της περιπλάνησής του, φτάνει στην καρδιά της αλήθειας, και ο ίδιος Αποκεκαλυμμένος, φτάνει σε μια οδυνηρή διαπίστωση: Τόσο απορροφήθηκε από την υλικότητα του κόσμου και από την αγάπη του για τους άλλους, που έγινε ο Κανένας. Έχασε το όνομά του, τη σκιά του, το πρόσωπό του. Και λέει στο τελευταίο του τραγούδι: «Ήταν ο Θεός που λαχταρούσα. Τον βρήκα. Και μετά; «Ναι, βυθίστηκα στη γνώση των μυημένων. Και μετά;».